

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philological Sciences. Vol. 3 (101)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філологічні науки. Вип. 3 (101)

ISSN (Print): 2663-7642
ISSN (Online): 2707-4463

УДК 811.161.2'373.21

DOI 10.35433/philology.3(101).2023.196-206

ТОПОНІМІКОН БОЙКІВСЬКИХ ПІСЕНЬ

Н. В. Сокіл-Клепар*

У статті розглянуто топоніми, які вживають бойки в піснях. Будь-які власні назви, що використовують у народній творчості, є об'єктом вивчення фольклорної ономастики. Ця наука сьогодні в полі зору багатьох дослідників, які характеризують і народну прозу, і народну пісенність із погляду онімного наповнення. На основі джерела "Бойківські народні пісні" (т. 1–2) було проаналізовано 322 фольклорні топоніми. Топонімний склад пісень Бойківщини був узятий до уваги через автохтонність краю та збереженість багатьох мовно-культурних рис нашого народу. Основними моментами, порушеними у вказаній статті, було представлення різних видів топонімів, що збережені у фольклорі бойків, відтворення словесного оточення оніма, з'ясування типової сполучуваності й частотності вживання таких назв, їхніх функцій у народному тексті. У результаті було виявлено, що найбільше в піснях функціонують ойконіми (148), хороніми (110), мікротопоніми (38) та ороніми (26). Оніми в народній творчості бойків корелюються із сюжетно-тематичною та жанровою специфікою текстів. Топоніми часто поєднуються з прикметниками, займенниками, а також супроводжуються прийменниками, що увиразнюють і посилюють локативність народнопісенного простору. Найчастотнішими в текстах є ойконім Львів, хоронім Україна, мікротопонім Магура та оронім Маківка. Ці топоніми яскраво ідентифікують національний та символічний обшир. Зафіксовані оніми переважно виконують ідентифікаційну, локативну, емоційну та символічну функції. У процесі аналізу підтверджено погляд, що фольклорні топоніми – це національно-культурна мапа України, наша цінність, закарбована в словах. Такі назви містять відомості про історію краю, ландшафт та соціально-культурне різноманіття Бойківщини.

Ключові слова: фольклор, ономастика, пісні, хоронім, ойконім, мікротопонім, оронім, функція.

* кандидат філологічних наук,
доцент катедри української мови імені професора Івана Ковалика
(Львівський національний університет імені Івана Франка),
nataliya.sokil-klepar@lnu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-4156-5978

TOPONYMS OF BOYKO SONGS

Sokil-Klepar N. V.

The article analyzed toponyms used by boykos in songs. Any proper names used in folk art are the object of study of folklore onomastics. Today, this science is in the field of view of many researchers who characterize both folk prose and folk songs from the point of view of proper names. On the basis of the source "Boyko Folk Songs" (vols. 1–2), 322 folklore toponyms were analyzed. The toponymic composition of the songs of the Boyko region was taken into account because of the autochthonous nature of the region and the preservation of many linguistic and cultural features of our people. The main points raised in this article were a wide representation of various types of toponyms preserved in the folklore of the Boikos, the reproduction of the verbal environment of the onym and the clarification of typical compatibility, as well as the clarification of the frequency of the use of such names and their functions in the folk text. As a result, it was found that oikonims (148), choronyms (110), microtoponyms (38) and oronyms (26) function the most in songs. Onyms in the folk art of the Boykos correlate primarily with the plot, thematic and genre specifics of the texts. Toponyms are often combined with adjectives, pronouns and are also accompanied by prepositions, which emphasize and enhance the locativeness of the folk song space. The most frequent in the texts are the oikonym Lviv, the choronym Ukraine, the microtoponym Magura and the oronym Makiivka. These toponyms vividly identify the national and symbolic expanse. Fixed proper names mainly perform identification, locative, emotional and symbolic functions. Therefore, in the course of the analysis, the view that folklore toponyms are the national and cultural map of Ukraine, our value, engraved in words, was confirmed. Such names contain information about the history of the region, about the landscape, social and cultural diversity of the Boykivshchyna.

Keywords: folklore, onomastics, songs, choronym, oikonym, microtoponym, oronym, function.

Постановка наукової проблеми.

Фольклор – духовна словесна цінність, досвід народу, відображення його культури та світосприйняття. Мова фольклору відтворює народнопоетичне бачення дійсності, утілення її в часових та просторових вимірах. Саме тому локальні вказівники подій, історій та емоцій українців так органічно закарбувалися у фольклорних текстах. Топоніми вартісні для наукових студій, оскільки втілюють у собі національно-культурний потенціал географічного обшару України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Народна творчість приваблює багатьох дослідників різних галузей. Фольклорними власними назвами цікавляться й ономасти. Сьогодні на такі одиниці звертають свої погляди Н. Колесник [4], М. Курушина [8], А. Швець [17], О. Петрова [12], М. Редька [13], С. Бутко [2] та ін. Автори розглядають народнопоетичні назви за жанровою специфікою, функціями в текстах, стилістичною маркованістю. У поле зору науковців потрапляють теоретичні питання, класифікаційні та

лексикографічні особливості такого штиту назв.

Відрядно, що ономасти зосереджують увагу й на лексикографуванні фольклорних власних назв. Зокрема, у цьому руслі працюють Н. Колесник [6], Р. Сердега [15]. Н. Колесник обґрунтовано доводить, що словник фольклоронімів необхідний, адже "створив би оптимальні для фольклорної ономастики умови їх дослідження, способів і методів аналізу та наступної інтерпретації, тобто зафіксував національний фольклоронімний простір якомога повніше, базувався, з огляду на специфіку фольклорних власних назв, на відповідних принципах опису з метою адекватного відображення ономастичної парадигми українського фольклору, допоміг би сформуванню цілісного уявлення про цей своєрідний компонент національної лексичної системи" [6: 176].

Науковці пропонують і низку напрацювань, у яких розглядають фольклорний онімний пласт певних етнографічних спільнот чи адміністративних територій. Зокрема,

онімний фрагмент у народній творчості лемків описали Н. Лісняк [9], Н. Свистун [14], Західного Полісся – Ю. Грицевич [3], О. Нестерчук [11], Закарпаття – Н. Колесник [5]. Н. Лісняк на прикладі лемківського топонімікону аргументувала, що ці "власні географічні назви, будучи невід'ємною частиною контексту, увиразнюють просторовий код пісень; репрезентують ареал лемківського побутування; сигналізують про зв'язок лемків з іншими територіями; створюють ефект достовірності описуваних подій. Функціонування топонімічних назв нерідко мотивуються ідейно-тематичною концепцією співанки. За допомогою різних видів топонімів у невеликих за обсягом піснях авторам вдається створити широку просторову панораму, на тлі якої реалізується задум творця" [9: 202]. А отже, це неспростовно підтверджує цінність фольклорного матеріалу. Тому подібні дослідження тільки свідчать про потужне зацікавлення як безпосередньо народною творчістю, так і вузловими її компонентами – фольклорнімами, а також про намагання зберегти уснонародний код нашої нації.

Мета дослідження – аналіз бойківських пісень з погляду топонімного наповнення, що зберігає в собі чимало лексичних, граматичних, фонетичних реліктів і відтворює мовно-культурну специфіку території. Джерелом дослідження став двотомник бойківських пісень, опублікований протягом 2020–2021 р. у Львові [1]. У ньому збережено близько 1000 народних зразків із **322** фольклорними топонімами одиницями, їхніми варіантами й слововживаннями.

Основні **завдання** статті: 1) представити різні види топонімів, що збережені у фольклорі бойків; 2) відтворити словесне оточення оніма та виявити типову сполучуваність; 3) з'ясувати частотність уживання таких назв та їхні функції в народному тексті.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням

отриманих наукових результатів. Фольклорна ономастика, що вивчає функціонування народнопоетичних власних імен і назв у різноманітних жанрах, набуває активного розвитку в Україні. Фольклорні оніми – ключові слова, національні маркери народнопоетичного тексту, що виконують провідну роль в його семантичній організації. Їхнє функціонування детермінується значеннєвою сутністю, а втрата, зміна або ж заміна можуть спричинити неправильне прочитання, розуміння народного твору і почасти вплинути на певні жанрові, часові, регіональні модифікації. Спостережено, що об'єктом цієї науки здебільшого є пісенні жанри, а з розрядів онімів – антропоніми. У використанні фольклорних топонімів дещо посилюється символічна, інформаційно-локалізаційна та експресивна функції [16: 731]. Топонімна частина народнопісенного фактажу в поле зору ономастів потрапляє спорадично, що й зумовлює актуальність запропонованої студії.

Загалом же фольклорні оніми творять простір, що, на думку Н. Колесник, "нерозривно пов'язаний як з усією системою фольклорної мови, так і з національною системою називання, він є водночас особливим континуантом українського ономастикону та мікросистемою лексики фольклору, зі своєрідною структурою, семантикою, жанровою зорієнтованістю і вагомістю у фольклорній мовній моделі світу" [7: 108].

Онімний пласт народної творчості бойків (як і загальнонаціональної) корелюється насамперед із сюжетно-тематичною та жанровою специфікою текстів. Той чи той онім кількісно варіюється в різних фольклорних зразках. У піснях, скажімо, домінують антропоніми (Марусенька, Катерина, Олена, Андрієчко, Гриць, Степан), натомість у прозі превалюють топоніми (Львів, Краків, Самбір, Кичера, Маківка). Периферійними ж є інші власні назви (скажімо, теоніми (Бог,

Богородиця), геортоніми (Іря), зооніми (Лиська), ергоніми (УПА) тощо).

Топонімні маркери, як було зазначено, здебільшого є основою для народної прози. Та все ж бойки і в пісенній творчості використовували різні види топонімної лексики. У досліджуваному фольклорному лексиконі виявлено хороніми, ойконіми, ороніми та мікротопоніми. Ономасти зауважують, що "в історичних, козацьких, чумацьких, рекрутських солдатських, жовнірських, заробітчанських, емігрантських піснях, піснях-хроніках чимало топонімів є реаліями, які чітко локалізують місце тих чи тих подій, про які йдеться в тексті" [7: 108].

Хороніми як назви краю, країни, області, району тощо в бойківських піснях представлені такими одиницями: Україна / Вкраїна (80), Сибір (5), Буковина (4), Підгір'я (3), Галицька земля (1), Галичина (Галич) (3), Угорщина (1), Єгипет (4), Америка / Гамерика (4), Восток (1), Австрія (1), Європа (1), Волинь (1), Поділля (1).

Хоронім Україна (та його варіанти) домінують у бойківському пісеннику. Найчастіше досліджувана власна назва є асоціатом рідної території, добра, позитиву, спокою та затишку. Емоційність досягається засобами демінутивності, наприклад, Українка, Українонька:

Ключі тримає, рай відмикає,
Рай відмикає, душі впускає.
Тільки одної не допускає,
Що вітця й матір за ніщо має.
Брата рідного та й не вважає
І про нарід свій не пам'ятає
Та про нарід свій, про сторононьку,
Про широку **Україноньку** [1: 2: 13].

Або:

Ой скрипочки із липочки, а струны з
бервінку,
Як заграє, заспіває, чути на **Вкраїнку**
[1: 2: 516].

Хоронім Україна в бойківських текстах шириться типовими означеннями – сумна, рідна, широкая, славна, далека, мила, наша, вся. Спектр

атрибутів безпосередньо окреслює рідний простір, тому цей онім, окрім локативної функції, у фольклорних зразках часто виражає символічну функцію дому. Особливо чітко це простежується в заробітчанських піснях, у яких Україну супроводжують контекстуальні антонімні означення рідна – далека.

Указує на чужину, віддалену територію у фольклорі бойків переважно фольклоронім Америка:

Жоно моя молодийка,
Гроший нам бракує.
Ой ся треба забирати
В **Гамеріку** тую [1: 1: 396].

Або:

Якби я сі крильці мала, як тоті лелеки,
Полетіла б за
миленьким аж до **Америки** [1: 2: 501].

Подеколи онім зв'язаний із вказівним займенником та(я), або ж контекст посилюється часткою аж. Аналізована частка зафіксована й в інших бойківських текстах про нерідну землю:

Щиро викладає, як не бідувати,
Свої кривди у державі всюда
відкривати.

І так в Галичині, і на Буковині,

І так далі за границев, аж на
Угорщині [1: 2: 73–74].

Доволі частотним у бойківських піснях є хоронім Сибір. Загалом цей онім негативно забарвлений. У "Словнику конотативних власних назв" зафіксовано такі значення Сибіру: "місце заслання", "концтабір; покарання" [10: 223]. Це підтверджує й народна творчість:

Тато у могилі,
Брати у **Сибірі**
Споминають Святий вечір
В нашій славній Україні [1: 2: 82].

Або:

А може, тя вже відвезли
На далекі **Сибіры**.
На далекому **Сибірі**
Вітер віє ще й шумит [1: 2: 468].

Нехай нас по тюрмах саджають,
Нехай нас пробують вогнем,

Нехай на **Сибір** висилають –

А ми всі тортури знесем! [1: 2: 460].

Холодність території (як у емоційному, так і фізичному розумінні) в бойківських піснях досягається завдяки своєрідному паралелізму, адже відчуття посилює картина шуму й подуву вітру. Найчастіше онім Сибір уживається з апелятивом далекий.

В аналізованому фольклороніміконі чимало збережено хоронімів, як-от: Буковина, Волинь, Галицька земля, Галичина, що підтримують функції розповідного локального тла для певних подій:

В **Галицької землі** ясна зоря

Зійшла з-за моря, дай, Боже!

Ясними лучми тьму просвітила,

Людей збудила, дай, Боже! [1: 2: 74]

Отож, загалом виявлено **110** хоронімів, серед яких домінує Україна, що свідчить про націєцентричність досліджуваного фольклору.

Ойконіми – власні назви будь-яких поселень – у бойківському народнопоетичному топоніміконі представлені найрізноманітніше та найчастотніше. Основні функції таких одиниць – чітко локалізувати простір, про який мовиться в піснях. Ойконіми, як і хороніми, диференційовані на ті, що позначають рідний (свій) та чужий (іншонаціональний) простір, із перевагою першої групи.

До першої групи належать такі фольклороніми: Львів (23), Пороги (12), Коломия (9), Самбір (8), Київ (6), Тернопіль (4), Тужилів (3), Перегінськ (3), Солотвино (3), Корчин (3), Небилів (2), Книжівський (2), Косів (2), Крути (2), Волосянка (2), Стрий (2), Станіслав (2), Яворів (2), Жулин (1), Старий Самбір (1), Сянки (1), Трускавець (1), Березник (1), Городок (1), Сколе (1), Ясенів (1), Синевідсько (1), Вигода (1), Задільсько (1), Либохора (1), Тухля (1), Бітля (1), Вигода (1), Бережани (1), Богуслав (1), Кути (1), Хуст (1), Дрогобич (1), Обертин (1), Потік (1), Майдан (2), Богрівка / Бугрівка (2).

Найуживанішим у бойківській народній творчості є Львів. У піснях

місто асоціюється з рідною місциною, культурним осередком. Та зауважено, що, як й інші ойконіми, Львів використовується головно для чіткого обмеження та вказівки місця описуваних подій:

А він то ни брав та й ни дяковав.

А він щи нижче, піді **Львів** ближче [1: 2: 33].

Ой у місті **Львові** сталася новина,

Чогось зажурилась славна Україна [1: 2: 448].

А в Марисі коні рисі, а бричка готова,
Сідай, сідай, Марисуню, й поїдем **до**

Львова.

Поїхав мій миленький **до Львова, до**
Львова,

Буде мої Марисуні хустка шалінова [1: 2: 501].

Тому в народній пісенності ойконіми зазвичай виконують роль центру певних подій (чи то історичних, чи то звичних побутових, чи то магічних, чи то сакральних). Наприклад:

У **Жулині**, славнім місті, сталасе
новина,

Зчарувала Паранцуне вдовиного сина
[1: 2: 140].

Вже ся в **Хусті** стрільці б'ють

І мадяри ззаду прут [1: 2: 451].

Волосянка фayne село, то село
славное,

У тім селі, в **Волосянці**, соколятко моє
[1: 2: 514].

Топонімна лексика, збережена в бойківському фольклороніміконі, позначає не тільки сучасний простір, а й фіксує історичні одиниці:

В **Станіславі** на риночку капелія
йграла,

Там молода Боднарівна пила та й гуляла
[1: 1: 182].

Фольклорні ойконіми вказують на важливі для бойків локації, скажімо, на ті місця, де колись відбувались ярмарки:

Себе вбирає, коня сідлає,

Та й іде собі у ярмарочок аж до

Сяночок

Долі лугами меже жонами [1: 2: 21].

Через гору високою шовковий
шнурочок,
Їхав ґазда з **Книжівського** ба й на
ярмарочок [1: 1: 187].

Гей, дідуню, дідуню, де є твоя бабка?
– Поїхала й до **Самбора** на червоні ябка
[1: 2: 488].

То я пішов до **Скольного** файку
купувати,
Файка була червоненька – не міг
вторгувати [1: 2: 505].
Топоніми відтворюють не тільки
адресну прив'язку, а й указують на
певну характеристику, інколи іронічну,
жителів населеного пункту:

А **Задільське** файне село, бо село на
ямі,

Задільчанські парубочки, як
намальовані [1: 2: 481].

Ай у **Тухлі** дівки спухлі, в **Либохорі**
босі,
А висіцькі дівки красні та й жовтоволосі
[1: 2: 481].

У фольклорному топоніміконі бойків
двічі натрапляємо на ойконім Крути –
символ болю та страждання українців.
Чимало народних текстів під впливом
сьогочасної війни зазнали
перепрочитань та актуалізувалися по-
новому у свідомості:

Ой **Крути**, славні **Крути**,
Сніг червоніє в крові,
Лягли за вас студенти

Чудові, чорноброві [1: 2: 443].

Також в аналізованих фольклорних
ойконімах відтворено мотиви прагнення
вільності й свободи, що асоціюються з
певними населеними пунктами.
Зокрема, таким є місто Київ:

Чого стрілець марно згинув такий
молодийкий?

Бо він хотів побачити наш **Київ**
вільнийкий [1: 2: 443].

Відомо, що українцям притаманна
емоційність в уживанні апелятивної та
онімної лексики. Не становлять винятку

й ойконіми, тому зафіксовано
демінутивні ойконімічні деривати на
кшталт Березнечок, Сяночок,
Богуславик, що створює позитивне
сприйняття національного простору:

А де твої, Нечайику, кованії вози?
– Їа в містечку **Березнечку** заточені в
лози [1: 2: 131].

У містечку **Богуславку** Каньовського
пана,
Там гуляла Боднарівна, як пишная пава
[1: 2: 228].

У пісенній творчості бойків виявлено
ойконіми в ролі вказівників траєкторії
руху, напрямку осіб. Це досягається
здебільшого за допомогою
прийменників, особливо з та до:

Щоби **Куті** не минути,
До **Косова** повернути,
До **Косова** та й до Дзвінки,
До Стефанової жінки [1: 1: 183].

Маширують жовнірики з **Самбора** до
Львова.

Гей, гей, з **Самбора** до **Львова** [1: 2:
407].

Одиниць, що окреслюють
національний простір України, в
аналізованому джерелі виявлено **120**
онімовжитків.

Друга група репрезентує Вифлиєм /
Вефлиєм (8), Варшава (4), Відень (4),
Краків (3), Перемишль (3),
Єрусалим/Русалим (2), Сараєво (1),
Босня (1), Роттердам (1), Нивйорк (1).
Такі топоніми відтворюють чужу
територію, її віддаленість від України.
Деколи вони можуть слугувати
культурними концептами (Відень /
Вінна), християнськими (Вифлиєм,
Єрусалим / Русалим), пов'язуватися з
певними воєнними діями (Роттердам,
Варшава, Перемишль). Останні
найчастіше вживаються в рекрутських
чи солдатських піснях.

А в неділю прийшли смутні вісті,
Вбили татка в **Перемишлях** в місті [1: 2:
422].

Ой та мала Дребенючка два синочки
рідні,

Віправлєла на войночку до самої **Відні**
[1: 1: 148].

Прийшла вістка з **Роттердаму**
Вивісити чорну фану [1: 2: 450].

Водночас ойконіми – маркувальна константа в історичних, чумацьких піснях, заробітчанських, піснях-хроніках, баладах, календарно-обрядових (зокрема, колядках). Загалом іншонаціональних ойконімів у бойківських піснях зафіксовано **28** разів.

Ороніми, назви на позначення рельєфних особливостей території, крім фізико-географічних показників, виражають народне сприйняття природи краю, втілюють символічний потенціал названих об'єктів. У досліджуваному матеріалі зафіксовано такі одиниці: Маківка (16), Карпати (3), Чорна гора (3), Голгофта (1), Татри (1), Кавказ (1), Говерла (1).

Найчастотніша в бойківському просторі Маківка – концепт незламності українського духу, непоборності, переможності над ворогом. Власне, це той локус, на якому точилися бої Січового стрілецтва в часи Першої світової війни.

Ой на горі на **Маківці** зозуленька кує,
Б'ються стрільці на **Маківці**, аж ся світ дивує.

Б'ються стрільці на **Маківці**, аж ся світ дивує,

А молода Степанівна рани бандажує.
Молоденькі, як соколи, **Маківку** обняли,

І з сотнею січовиків тут на смерть стояли [1: 2: 437].

Голгофта – інший, однак загальнозрозумілий сакральний локус, що екстраполюється на життя бойків у значенні страждань:

І так били-катували ті молоді хлопці,
Так, як жиди Йсуса Христа на горі **Голгофті** [1: 2: 446].

Інші ж назви гір уживаються з конкретною локативною місією:

Ой ви, хлопці, ви, молодці,
Беріт мене на топорці.
Беріт мене на топори,

Занесіт ня в **Чорну гору**
[1: 2: 228].

Загалом у бойківському фольклорному фонді збережено 7 оронімів із **26** уживаннями.

Мікротопоніми, локальні географічні назви невеликих територій, – це ідентифікатори насамперед місць, а також людей, які на них проживають. Такі найменування відомі переважно небагатьом, зазвичай жителям конкретного населеного пункту. Попри різноманітні погляди на ці власні назви, варто наголосити на тому, що вказані оніми відіграють важливу роль у суспільстві, оскільки є зберігачами подій, історій, фактів людського життя. Кожна така назва – це мікроісторія населеного пункту, родини, сім'ї чи окремої людини. Перелік мікротопонімів населеного пункту – своєрідна енциклопедія, адже такі одиниці у своїй основі відображають фізичну характеристику топографічних об'єктів (величину, тяглість локусів, їхнє забарвлення, розмірну характеристику, рослинний покрив тощо) або ж діяльнісну специфіку людства (господарство, промисловість, способи освоєння землі, типи найдавніших споруд та ін.). Попри те, що поділ характерний і для багатьох іншонаціональних місцевостей, усе ж мікротопоніми є потужним національно-культурним ресурсом, оскільки їхнє створення та функціонування корелюється зі свідомістю та номіноутворчими здібностями народу.

Зважаючи на поширеність чималої території Бойківщини в гористих межах, то й мікротопонімів, зв'язаних із назвами верхів, долин, полів, у пісеннику бойків збережено багато. Усі назви рельєфної, рослинної, соціальної та іншої етимології. Отож, у народних творах (переважно коломийках) бойків функціонують такі одиниці: Магура – "висока гора" (14), Кичера – "гора, поросла лісом, з голою вершиною" (5), Бескід – "гірський хребет, вершина" (5), Мочарь – "болото, драговина, трава, що росте на болоті, багні" (3), Омноги –

підніжжя гори підніжжя гори підніжжя
гори (1), Плосінь – "плоска, рівнинна
територія" (1), Котильничний –
"котловина, заглибина" (1), Гирявиць –
"густий лісовий покрив" (1), Ораничний
– "зорана територія" (1), Писана Керниця
(1), Зубрівки (1), Кошівка (1), Явірник
(1), Дзвенячий (1), Долішній Конець (1).

Ой **Магуро, Магурочко**, то ты ни
єднака,
Бо по єднім боці сіно, а по другім млака.

Ой ковала зозулиця в **Писані**

Керници,

Де ми мила подавала ротиком водиці.

Ой ковала зозулиця на ввись

Ораничний,

Та убита доріжчина у той

Котильничний [1: 2: 517].

Ой ходила дівка біла все по

Гирявцьови,

Наскладала співаночок своєму

любцьови [1: 2: 520].

Ой **Бескіді** зеленийкий, **Бескіді**,

Бескіді,

Говорила полонинка, що за тя ни піде [1:

2: 524].

Якась біда вигадала, що в **Кичери**
паша,

Та заяла сиві волки білявчина наша.

Кобы-сь знала, моя мамко, як ня
болят ноги

Та й ходячи за вівцями аж попід

Омноги

А чії то сиві волки та **по**

Зубрівочках?

– А то мого милийкого всі штыри в
дзвіночках [1: 2: 527].

Любко косит **у Кичері**, а я **на**

Плосени,

Я виділа, як маяли любкові кучері [1: 2:
528].

Усього в бойківському пісенному
фольклорі зафіксовано **38**
мікротопонімівживань. Мікротопоніми у
виявлених текстах уживаються насамперед
для деталізації, уточнення простору, у межах
якого відбуваються певні події.

Отож, кількість топонімів, їхнє
словесне оточення та функції в народній
творчості бойків різняться насамперед
жанрово. Частотність використання
окремих онімів візуалізовано нижче в
діаграмі (Рис. 1).

Рис. 1. Частотність топонімів у бойківському
фольклороніміконі

■ Хороніми ■ Ойконіми ■ Ороніми ■ Мікротопоніми

Висновки й перспективи дослідження.

Народнопоетичний топонімікон зберігає в собі різнохарактерну культурологічну, історичну, соціальну, ландшафтну інформацію, етноментальну специфіку творців і носіїв фольклору. Нерідко топоніми сполучаються з прикметниками та займенниками, що

яскраво виражають ставлення народного мовця до дійсності. Також вони вживаються з прийменниками у, в, на, під, за, що мають посилену локативність. Найчастотнішими в бойківському пісенному лексиконі є ойконіми, найменш уживаними – ороніми. Зафіксовані власні назви переважно виконують

ідентифікаційну, локативну, емоційну та символічну функції. Фольклорні топоніми – елементи культурної мапи України, духовне надбання, збережене в словах. Такі одиниці слугують національно-мовним тлом для зображуваних подій. Фольклорні оніми

потрібно берегти й оберігати від зникнення, адже вони є важливим ресурсом для формування національної ідентичності. Тому дослідження, спроектовані на пошанування та розвиток традицій, сьогодні вкрай необхідні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойківські народні пісні / записи та впорядкування В. Сокола. Львів, 2020–2021. Т. 1–2.
2. Бутко С. Ономастикон українських замовлянь: походження, склад, функції: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2012. 26 с.
3. Грицевич Ю. Діалектна специфіка онімного простору західнополіських фольклорних текстів. *Лінгвостилістичні студії*. 2016. Вип. 5. С. 33–42.
4. Колесник Н. Онімія української народної пісні. Чернівці: Технодрук, 2017.
5. Колесник Н. С. Загальна характеристика ономастикону закарпатської народної казки. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: Мовознавство. Тернопіль, 2004. 2 (12). С. 121–137.
6. Колесник Н. С. Проблема лексикографування фольклорних власних назв на матеріалі українського обрядового фольклору. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філологія. 2023. Вип. 28. С. 174–185.
7. Колесник Н. С. Топонімне поле як один з основних континуантів фольклоронімного простору. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Мовознавство. Тернопіль, 2011–2012. № 2–1. С. 107–117.
8. Курушина М. Мовно-культурна специфіка онімів українських чарівних казок. *Studia Linguistica*. 2012. Вип. 6. С. 61–67.
9. Лісняк Н. Власні географічні назви в лемківських піснях. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Львів, 2019. Вип 71. Ч. II. С. 196–204.
10. Лукаш Г. П. Словник конотативних власних назв. 2-е вид., перероб. і доп. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017.
11. Нестерчук О. Г. Варіанти власних імен у народних піснях Західного Полісся. *Народна творчість українців у просторі та часі: матеріали міжнар. наук. конф. в рамках VI Міжнар. фест. укр. фольклору "Берегиня" / за ред. Григорія Аркушина*. Луцьк, 2010. С. 360–367.
12. Петрова О. Власні імена у фольклорному дискурсі: етнокультурний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Том 2. С. 41–46.
13. Редька М. І. Семантико-функціональна система найменувань в українських народних чарівних казках (у записах XIX ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2008. 20 с.
14. Свистун Н. Специфіка функціонування імен в українських народних піснях з Лемківщини. *Studia Methodologica: альманах / уклад.: С. Є. Панцьо, Н. О. Свистун*. Тернопіль, 2009. Вип. 27: Лемківський діалект у загальноукраїнському контексті. С. 112–116.
15. Сердега Р. Топонімний простір фольклору та проблема його лексикографічного опису. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 6 (50). С. 74–79.
16. Сокіл-Клепар Н. В. Фольклорна ономастика. *Українська фольклористична енциклопедія / кер. проекту, наук. ред., упоряд. Василь Сокіл*. Львів, 2018. С. 731–732.

17. Швець А. І. Предметно-номінативна класифікація онімів та місце в ній фольклорних онімів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2015. Вип. 13. С. 227–234.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Boikivski narodni pisni (2020–2021). [Boyko Folk Songs] / zapysy ta vporiadkuvannia V. Sokola. Lviv. Vol. 1–2. [in Ukrainian].
2. Butko, S. (2012). Onomastykon ukrainskykh zamovlian: pokhodzhennia, sklad, funktsii. [Onomasticon of Ukrainian orders: origin, composition, functions]: PhD(c) thesis abstract: 10.02.01. Kharkiv. 26 p. [in Ukrainian].
3. Hrytsevykh, Yu. (2016). Dialektna spetsyfika onimnoho prostoru zakhidnopoliskykh folklornykh tekstiv. [Dialect specificity of the anonymous space of Western Polish folklore texts]. *Linhvostylistychni studii*. Iss. 5. P. 33–42. [in Ukrainian].
4. Kolesnyk, N. (2017). Onimiia ukrainskoi narodnoi pisni. [Onymia of the Ukrainian folk song]. Chernivtsi: Tekhnodruk. [in Ukrainian].
5. Kolesnyk, N. S. (2004). Zahalna kharakterystyka onomastykonu zakarpatskoi narodnoi kazky. [General characteristics of the onomasticon of the Transcarpathian folk tale]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*. Serii: Movoznavstvo. Ternopil. 2 (12). P. 121–137. [in Ukrainian].
6. Kolesnyk, N. S. (2023). Problema leksykohrafuvannia folklornykh vlasnykh nazv na materialy ukrainskoho obriadovoho folkloru. [The problem of lexicography of folklore proper names based on the material of Ukrainian ceremonial folklore]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu*. Serii: Filolohiia. Iss. 28. P. 174–185. [in Ukrainian].
7. Kolesnyk, N. S., (2011–2012). Toponimne pole yak ody z osnovnykh kontynuantiv folkloronimnoho prostoru. [The toponym field as one of the main continuants of the folklore space]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Serii: Movoznavstvo. Ternopil. № 2–1. P. 107–117. [in Ukrainian].
8. Kurushyna, M. (2012). Movno-kulturna spetsyfika onimiv ukrainskykh charivnykh kazok. [Linguistic and cultural specifics of onyms in Ukrainian fairy tales]. *Studia Linguistica*. Iss. 6. P. 61–67. [in Ukrainian].
9. Lisniak, N. (2019). Vlasni heohrafichni nazvy v lemkiivskykh pisniakh. [Proper geographical names in Lemki songs]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Serii: filolohichna. Lviv. Vyp 71. Ch. II. P. 196–204. [in Ukrainian].
10. Lukash, H. P. (2017). Slovnyk konotatyvnykh vlasnykh nazv. [Dictionary of connotative proper names]. 2-e vyd., pererob. i dop. Vinnytsia: DonNU imeni Vasylia Stusa. [in Ukrainian].
11. Nesterchuk, O. H. (2010). Varianty vlasnykh imen u narodnykh pisniakh Zakhidnoho Polissia. [Variants of proper names in folk songs of Western Polissia]. *Narodna tvorchist ukraintsiv u prostori ta chasi: materialy mizhnar. nauk. konf. v ramkakh VI Mizhnar. fest. ukr. folkloru "Berehynia"* / ed.by Hryhoriiia Arkushyna. Luts'k. P. 360–367. [in Ukrainian].
12. Petrova, O. (2022). Vlasni imena u folklornomu dyskursi: etnokulturnyi aspekt. [Proper names in folklore discourse: ethnocultural aspect]. *Zakarpatski filolohichni studii*. Iss. 23. Tom 2. P. 41–46. [in Ukrainian].
13. Redkva, M. I. (2008). Semantyko-funktsionalna systema naimenuvan v ukrainskykh narodnykh charivnykh kazkakh (u zapysakh XIX st.). [Semantic-functional system of names in Ukrainian folk fairy tales (in records of the XIX-th century)]: PhD(c) thesis abstract: 10.02.01. Ivano-Frankivsk. 20 p. [in Ukrainian].
14. Svystun, N. (2009). Spetsyfika funktsionuvannia imen v ukrainskykh narodnykh pisniakh z Lemkivshchyny. [The specifics of the functioning of names in Ukrainian

- folk songs from the Lemkiv region]. *Studia Methodologica: almanakh* / arranged by: S. Ye. Pantso, N. O. Svystun. Ternopil. Iss. 27: Lemkivskyi dialekt u zahalnoukrainskomu konteksti. P. 112–116. [in Ukrainian].
15. Serdeha, R. (2022). Toponimnyi prostir folkloru ta problema yoho leksykohrafichnoho opysu. [Toponymic space of folklore and the problem of its lexicographical description]. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 6 (50). P. 74–79. [in Ukrainian].
16. Sokil-Klepar, N. V. (2018). Folklorna onomastyka. [Folk onomastics]. *Ukrainska folklorystychna entsyklopediia* / ker. proektu, nauk. red., uporiad. Vasyl Sokil. Lviv. P. 731–732. [in Ukrainian].
17. Shvets, A. I. (2015). Predmetno-nominatyvna klasyfikatsiia onimiv ta mistse v nii folklornykh onimiv. [Subject-nominative classification of onyms and the place of folklore onyms in it]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Iss. 13. P. 227–234. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії: 15.08.2023

Схвалено до друку: 29.09.2023